

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ในปัจจุบันแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมระดับโลกกำหนดทิศทางการรักษาสภาพแวดล้อมภายในเมือง ด้วยแนวคิดการพัฒนายั่งยืน และเมืองน่าอยู่เป็นแนวทางสำหรับลงสู่การปฏิบัติ แนวคิดนี้มุ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อม ขณะที่ในบริบทของประเทศไทยชุมชนพักอาศัยในเขตเมืองใหญ่กำลังประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่สืบเนื่องมาจากความหนาแน่น การใช้ที่ดิน กิจกรรมต่างๆภายในเมืองก่อให้เกิดปัญหามลภาวะ และทำให้คุณภาพชีวิตผู้อยู่อาศัยลดลง ขาดพื้นที่สีเขียวสำหรับสิ่งแวดล้อม และการนันทนาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการอยู่อาศัย การแก้ไขปัญหาทางหนึ่งที่จะสอดคล้องกับบริบทโลกคือการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเริ่มต้นจากความต้องการพื้นที่สีเขียวในระดับชุมชน

ความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับสภาพทางกายภาพ สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การดำเนินชีวิต จากการศึกษาครั้งนี้ที่มุ่งที่จะศึกษาลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตของชุมชนพักอาศัยในเขตเมือง โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างด้านต่างๆเหล่านั้นในสองชุมชนคือชุมชนบ้านครัวเหนือและชุมชนวัดสุวรรณาราม เพื่อทราบถึงความแตกต่างที่มีอิทธิพลต่อความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและการมีส่วนร่วมในชุมชน สามารถผลักดันให้ความต้องการเป็นผลสำเร็จในรูปแบบของแนวทางการเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตที่แตกต่าง

6.1 สรุปผลการศึกษา

จากวัตถุประสงค์การวิจัยจึงสรุปผลการศึกษาในประเด็นสำคัญคือ ประเด็นที่หนึ่งลักษณะ เศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิต วิถีชีวิตและลักษณะทางกายภาพ ของชุมชนพักอาศัยเขตเมืองนำไปสู่ความต้องการการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างไร ประเด็นที่สองในชุมชนพักอาศัยเขตเมืองมีความต้องการในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและความน่าจะเป็นที่จะเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างไร และการมีส่วนร่วมส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มพื้นที่สีเขียวได้อย่างไร

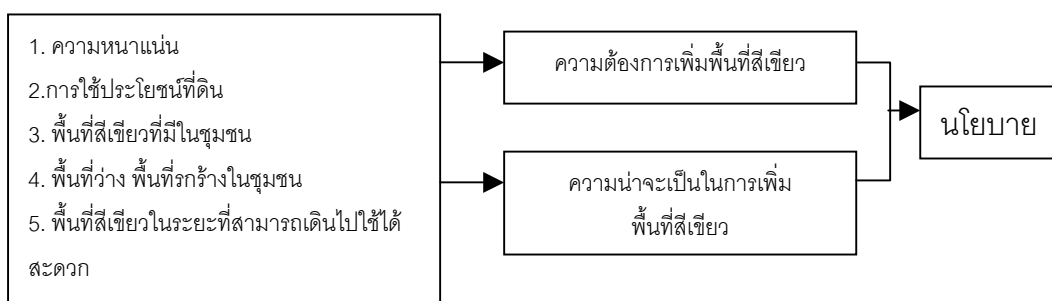
6.1.1 ลักษณะทางกายภาพที่มีผลต่อความต้องการและความน่าจะเป็นในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

จากการวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพที่มีผลต่อความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและทำให้ชุมชนนั้นๆ มีความน่าจะเป็นในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวมีหลายประเด็นได้แก่

ความหนาแน่น จากการวิเคราะห์พบว่า ความหนาแน่นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ชี้ให้เห็นถึงคุณภาพชีวิต ที่ส่งผลต่อความจำเป็นในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว พื้นที่ที่มีความหนาแน่นสูงเกินไปก่อให้เกิดปัญหาตามมาหลายด้านทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต ชุมชนที่มีความหนาแน่นน้อยมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า ทั้งความหนาแน่นน้อยยังทำให้พื้นที่ว่างมากและส่งผลให้สามารถที่จะเพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้มากกว่าชุมชนที่มีความหนาแน่นสูง

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ลักษณะการประโยชน์ใช้ที่ดินประเภทพื้นที่ว่างและการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการสาธารณะเช่น สถาบันราชการ สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา เป็นต้น การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทดังกล่าวเอื้อต่อการเพิ่มพื้นที่ โดยชุมชนที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่ว่างมากกว่าย่อมมีความน่าจะเป็นที่จะนำพื้นที่ว่างเหล่านั้นมาพัฒนาเป็นพื้นที่สีเขียวได้มากกว่า และชุมชนที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันราชการ หรือสถาบันทางศาสนา ที่มีองค์ประกอบภายในพื้นที่เป็นพื้นที่ว่างมากกว่า พื้นที่ว่างเหล่านั้นมีโอกาสที่จะพัฒนาเป็นพื้นที่สีเขียวได้มากขึ้น

พื้นที่สีเขียว หากมีพื้นที่สีเขียวภายในบริเวณชุมชนน้อยไม่สามารถตอบสนองกิจกรรมนันทนาการที่คนในชุมชนต้องการได้อย่างเพียงพอ การพัฒนาพื้นที่จึงพิจารณาพื้นที่ว่างหรือที่ทิ้งร้างภายในชุมชน และพื้นที่ว่างหรือที่ทิ้งร้างโดยรอบชุมชนเพื่อใช้ในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อการนันทนาการ สำหรับพื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อมสิ่งที่พิจารณาคือที่ว่างบริเวณทางเดิน ที่ว่างบริเวณหน้าบ้าน หากในชุมชนมีที่ว่างบริเวณดังกล่าวก็สามารถที่จะตอบสนองการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและทำให้มีความน่าจะเป็นในการเพิ่มพื้นที่มากขึ้น

รูปที่ 6.1 การวิเคราะห์ตัวแปรด้านลักษณะทางกายภาพ

6.1.2 ความแตกต่างของประชากรมีผลต่อความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจพบว่า ผู้มีระดับการศึกษาสูงมีความต้องการพัฒนาที่ทิ้งร้างให้เป็นพื้นที่สีเขียวและมีความต้องการให้ชุมชนเป็นผู้ดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวมาก ผู้มีระดับการศึกษาสูงส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มผู้มีรายได้สูงซึ่งผู้มีรายได้สูงมีความต้องการให้ชุมชนดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวมากกว่าผู้มีรายได้ต่ำ ในขณะที่ยังมีรายได้ต่ำมีความต้องการให้รัฐดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวมาก

ลักษณะการอยู่อาศัยและที่อยู่อาศัยพบว่า ขนาดครัวเรือนใหญ่ขึ้น(มีจำนวนสมาชิกมากขึ้น)ส่งผลให้มีความต้องการพื้นที่สีเขียวที่มีความเพียงพอต่อกิจกรรมนันทนาการมากขึ้น และลักษณะการครอบครองแบบบุกรุกและผู้เช่ามีความต้องการที่จะดูแลรักษาต้นไม้หน้าบ้านตนเองน้อยกว่าผู้ที่เป็นเจ้าของบ้านทั้งที่เช่าที่ดินและมีโฉนด ผู้มีภูมิลำเนาในชุมชนมีความต้องการให้พื้นที่ทิ้งร้างเป็นพื้นที่สีเขียวมากกว่าผู้มีภูมิลำเนาออกชุมชน และผู้มีภูมิลำเนาออกชุมชนส่วนใหญ่มีลักษณะการครอบครองแบบผู้เช่าถึงร้อยละ 58.6(ตารางภาคผนวกที่ 5.1-2) ผู้มีระดับความสัมพันธ์ในชุมชนมากมีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ต้องการให้จัดวางต้นไม้ริมทางเดิน และต้องการดูแลรักษาต้นไม้บริเวณหน้าบ้านตนเองมาก

พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สีเขียวพบว่า ผู้ที่เคยไปใช้พื้นที่สีเขียวเป็นผู้ที่ต้องการให้พื้นที่สีเขียวที่มีตำแหน่งที่ตั้งใกล้บ้าน ต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและต้องการให้รัฐเป็นผู้ดูแลพื้นที่สีเขียวมากกว่าผู้ไม่เคยไปใช้พื้นที่สีเขียว เนื่องจากผู้มีประสบการณ์ในการไปใช้พื้นที่สีเขียวมีการรับรู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่สีเขียวและส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอาชีพที่มีเวลาว่างในการทำกิจกรรมมาก นอกจากนี้ผู้ที่มีการรับรู้สภาพปัญหาความร้อนมากขึ้นทำให้มีความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและมีความต้องการจัดวางต้นไม้ริมทางเดินมาก

เมื่อพิจารณาในระดับชุมชนพบว่า ชุมชนที่มีรายได้ต่ำมีความต้องการให้รัฐเป็นผู้ดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวมากและชุมชนที่มีรายได้สูงกว่ามีความต้องการให้ชุมชนเป็นผู้ดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวมาก เช่นเดียวกันชุมชนที่มีความต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวมากกว่าเป็นชุมชนที่ประชากรมีรายได้มากกว่า ชุมชนที่มีขนาดครัวเรือนใหญ่ มีสภาพพื้นที่ชุมชนที่มีความหนาแน่นน้อยและมีพื้นที่ว่างมากทำให้มีความต้องการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ว่างบริเวณบ้านมาก ชุมชนที่มีพื้นที่ว่างริมทางเดิน ถนน ริมคลอง และพื้นที่เหล่านี้ไม่มีร่มเงาจากต้นไม้ประกอบกับในชุมชนมีความสัมพันธ์กันมาก ส่วนหนึ่งความสัมพันธ์ในชุมชนอาศัยการทำกิจกรรมร่วมกัน การพบปะพูดคุยกันในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมและก่อให้เกิดความสัมพันธ์ต่อกัน จึงทำให้มีความต้องการให้มีการจัดวางต้นไม้ริมทางเดินมากขึ้น และชุมชนที่มีความสัมพันธ์ในชุมชนมากก่อให้เกิดความต้องการพื้นที่เพื่อการปฏิสัมพันธ์ดังนั้นพื้นที่หน้าบ้านจึงเป็นพื้นที่ที่ต้องการเพื่อให้มีความสวยงาม

และเป็นพื้นที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกัน จึงมีความต้องการที่จะดูแลรักษาต้นไม้บริเวณหน้าบ้านตนเองมาก

6.1.3 ความน่าจะเป็นในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของสองชุมชน

ในชุมชนบ้านครัวเหนือซึ่งมีลักษณะทางกายภาพที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเพิ่มพื้นที่สีเขียว โดยเป็นพื้นที่ซึ่งมีความหนาแน่นสูง มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่ว่างน้อย และมีพื้นที่สถาบันราชการหรือศาสนาน้อย มีพื้นที่สีเขียวในชุมชนน้อย ทำให้มีความน่าจะเป็นในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวทางกายภาพน้อย และจำเป็นที่จะต้องพิจารณาพื้นที่ว่างที่อยู่โดยรอบชุมชนให้มีการสนับสนุนการเชื่อมโยงการใช้พื้นที่ระหว่างชุมชนและพื้นที่ภายนอกนั้น ในลักษณะทางสังคมของชุมชนพบว่า ในชุมชนบ้านครัวเหนือเป็นชุมชนที่มีรายได้น้อยและมีความสัมพันธ์กันในชุมชนน้อย ซึ่งส่งผลให้มีความต้องการให้รัฐเป็นผู้ดูแลพื้นที่สีเขียว และมีระดับความต้องการพื้นที่สีเขียวริมทางเดินและต้องการที่จัดวางต้นไม้ริมทางเดินน้อย ดังนั้นความน่าจะเป็นของการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนบ้านครัวเหนือจึงต้องพิจารณาเรื่องการสนับสนุนความสัมพันธ์ในชุมชน การส่งเสริมอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ เพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ภายในชุมชน และก่อให้เกิดการใช้พื้นที่สีเขียว

ในชุมชนวัดสุวรรณารามซึ่งมีลักษณะทางกายภาพ มีความหนาแน่นน้อย มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันราชการ สถาบันศาสนามากและมีพื้นที่ว่างในชุมชนมาก ทำให้ในชุมชนมีความน่าจะเป็นในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในบริเวณที่ว่างดังกล่าวมาก ในลักษณะสังคมของชุมชนพบว่า ในชุมชนมีรายได้สูงกว่าชุมชนบ้านครัวเหนือและมีความสัมพันธ์กันในชุมชนสูงทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่มากกว่าและมีความต้องการที่จะให้ชุมชนเป็นผู้ดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวมากกว่า ดังนั้นชุมชนวัดสุวรรณารามมีความน่าจะเป็นในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวมากโดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพื้นที่

6.1.4 การมีส่วนร่วมในชุมชน

เมื่อพิจารณาด้านการมีส่วนร่วมพบว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่สีเขียว 2 ส่วนหลัก คือ ภาครัฐ และชุมชน ในระดับชุมชน ประชาชนเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวโดยเป็นผู้แสดงความต้องการและเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยการขับเคลื่อนความต้องการผ่านทางคณะกรรมการชุมชนซึ่งเป็นผู้มีบทบาทในการตอบสนองความต้องการของประชาชนและร่วมในการวางแผนและการเสนอแผนงานนั้นต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรสูงกว่า เพื่อให้หน่วยงานเหล่านั้นช่วยในการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลของโครงการ แต่ทั้งนี้ในแง่ของการประสานระหว่างชุมชนกับรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆจำเป็นต้องอาศัย

นักผังเมืองซึ่งเป็นผู้สนองความต้องการจากนโยบายของรัฐและความต้องการของประชาชนเพื่อให้เกิดการวางแผนในเชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกัน

ในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวปัจจุบันพบว่ามีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนอยู่แล้วในบางครัวเรือน เป็นลักษณะการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในบริเวณบ้านตนเอง หลังคาร่มไม้ ริมทางเดินบริเวณหน้าบ้าน

จากโครงการพัฒนาชุมชนที่ผ่านมา พบปัญหาอุปสรรคอย่างหนึ่งคือโครงการที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาจากความต้องการของประชาชนโดยตรง แต่เป็นแผนการพัฒนาจากส่วนกลางซึ่งลงมาสู่พื้นที่ โดยผ่านทางคณะกรรมการชุมชนเป็นผู้ปฏิบัติตาม ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในระดับเป็นผู้ปฏิบัติตามและให้ความร่วมมือเท่านั้น เมื่อได้พิจารณาจากแบบสอบถามหากมีโครงการในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวสำหรับชุมชน พบว่าประชาชนโดยรวมต้องการมีส่วนร่วมจำนวนมาก แต่มีสัดส่วนให้รัฐดูแลพื้นที่มากกว่า

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาได้ค้นพบประเด็นที่ทำให้สองชุมชนมีความต้องการที่แตกต่างกัน และความต้องการที่แตกต่างกันเหล่านั้นจะมีการวางแผนแนวทางการเพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อให้การเพิ่มพื้นที่สีเขียวสำเร็จลุล่วงได้จึงควรพิจารณาข้อเสนอแนะต่อไปนี้

6.2.1 ลักษณะทางกายภาพ

ด้วยลักษณะทางกายภาพที่ก่อให้เกิดความน่าจะเป็นในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่แตกต่างกัน ในชุมชนพักอาศัยเขตเมือง ได้แก่ ความหนาแน่น การใช้ประโยชน์ที่ดิน พื้นที่สีเขียวและพื้นที่กรกร้างในชุมชน และพื้นที่สีเขียวโดยรอบชุมชน โดยพื้นที่แต่ละประเภทควรมีแนวทางในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่แตกต่างกันดังนี้

6.2.1.1 ความหนาแน่น

จากสภาพความหนาแน่นทางด้านกายภาพก่อให้เกิดปัญหาการอยู่อาศัยของคนในชุมชนและสุขภาพของคนในชุมชน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนพักอาศัยเขตเมือง จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

- ห้ามปลูกสร้างอาคาร และให้มีการตรวจสอบการใช้อาคาร การต่อเติมอาคาร ในเขตพื้นที่ชุมชนที่มีความหนาแน่นสูง
- สนับสนุนให้มีการกระจายแหล่งงานออกนอกเมือง เพื่อลดความหนาแน่นในชุมชน

จากลักษณะทางกายภาพที่มีความหนาแน่นเป็นข้อจำกัดในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวทำให้ภายในชุมชนมีพื้นที่ซึ่งสามารถจัดกิจกรรมได้เพียงบางประเภทที่ตรงกับความต้องการ จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

- ชุมชนที่มีความหนาแน่นสูงให้มีการเพิ่มพื้นที่สีเขียว โดยพิจารณาพื้นที่สีเขียวรอบชุมชน ซึ่งมีระยะทางที่สามารถเดินไปใช้พื้นที่สีเขียวนั้นได้สะดวก และพัฒนาพื้นที่เหล่านั้นให้เป็นพื้นที่รองรับกิจกรรมที่ชุมชนต้องการ นอกจากนั้นควรมีการพัฒนาเส้นทางเพื่อให้เกิดความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทางไปใช้พื้นที่เหล่านั้นด้วย

- ชุมชนที่มีความหนาแน่นน้อย ให้เพิ่มพื้นที่สีเขียวโดยจัดให้มีกิจกรรมที่ชุมชนต้องการในพื้นที่สีเขียวนั้น หากเป็นพื้นที่ว่างขนาดใหญ่ควรพัฒนาเป็นพื้นที่ซึ่งรองรับกิจกรรมที่ต้องการพื้นที่มาก เช่น สนามฟุตบอล สนามตะกร้อ สนามเด็กเล่น

6.2.1.2 การใช้ที่ดินประเภทสถาบันราชการ และสถาบันศาสนา

ชุมชนที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินสถาบันทางราชการ สถาบันทางศาสนา สถาบันการศึกษา ควรพิจารณาในด้านความปลอดภัยและความมั่นคงของชาติ หากเป็นสถาบันเพื่อการสาธารณะโดยไม่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของชาติ และสถาบันนั้นตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งชุมชนโดยมีพื้นที่ว่างภายในสถาบัน ทำให้พื้นที่นั้นโอกาสที่จะใช้พื้นที่เพื่อพัฒนาเป็นพื้นที่สีเขียว จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ควรจัดพื้นที่ว่างภายในองค์กรเป็นพื้นที่สีเขียวโดยมีต้นไม้เป็นองค์ประกอบหลัก หากพื้นที่เป็นลานจอดรถ ไม่สามารถที่จะจัดเป็นพื้นที่สีเขียวได้ ก็สามารถใช้พื้นที่เหล่านั้นเป็นพื้นที่ประกอบกิจกรรมอื่นๆ เช่น ในชุมชนวัดสุวรรณารามซึ่งมีการใช้ที่ดินประเภทสถาบันราชการ คือ สำนักงานเขตบางกอกน้อย ควรจัดพื้นที่ว่างเป็นพื้นที่นันทนาการและหลังเวลาเลิกงานให้ประชาชนสามารถเข้าไปใช้พื้นที่ลานจอดรถเป็นพื้นที่ทำกิจกรรม เช่น เดินแอโรบิค สนามตะกร้อ เป็นต้น

2) ควรเปิดพื้นที่ว่างบางส่วนให้ชุมชนมีการใช้งานเพื่อการนันทนาการโดยมีการป้องกันทรัพย์สินขององค์กรและการป้องกันอาชญากรรม โดยมีข้อกำหนด

- ให้ประชาชนในชุมชนที่เข้าไปใช้พื้นที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการอย่างเคร่งครัด

- ให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของในสถานที่นั้นโดยการให้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพื้นที่ รวมถึงการดูแลรักษาความปลอดภัยในแง่อาชญากรรมและในแง่ทรัพย์สินในพื้นที่ของส่วนราชการนั้นๆด้วย

- ส่วนราชการควรมีกฎระเบียบการใช้พื้นที่ และมีข้อกำหนดการเปิด ปิดในเวลาที่เหมาะสม รวมถึงอาจจะมีการออกแบบพื้นที่โดยแยกส่วนที่เป็นอาคารกับพื้นที่สีเขียวที่ต้องการให้ชุมชนใช้งาน

3) ควรบริจาคพื้นที่ให้เป็นพื้นที่สีเขียวในชุมชน ในกรณีเป็นพื้นที่ว่างที่ไม่ได้ใช้งาน เช่น พื้นที่ว่างในชุมชนวัดสุวรรณารามซึ่งเป็นพื้นที่ของการรถไฟแห่งประเทศไทย หากไม่มีการใช้เส้นทางรถไฟควรใช้พื้นที่เหล่านั้นพัฒนาเป็นพื้นที่สีเขียวที่สอดคล้องกับกิจกรรมที่ชุมชนต้องการ

6.2.1.3 พื้นที่สีเขียวในชุมชน

จากการวิเคราะห์ผลพบว่ากิจกรรมในพื้นที่สีเขียวบางชุมชนยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะให้ชุมชนที่มีพื้นที่สีเขียวอยู่ในชุมชนพัฒนาพื้นที่สีเขียวที่มีอยู่โดยพิจารณาว่าสอดคล้องกับกิจกรรมที่ประชาชนในชุมชนต้องการหรือไม่ หากพื้นที่สีเขียวที่มีอยู่ยังไม่ตอบสนองความต้องการทำกิจกรรมของประชาชนควรเพิ่มกิจกรรมที่ประชาชนต้องการและส่งเสริมให้พื้นที่สีเขียวเป็นพื้นที่รองรับกิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมการรวมกลุ่ม และกิจกรรมในเทศกาลสำคัญต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการใช้พื้นที่ และสนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว

6.2.1.4 พื้นที่ว่างในชุมชน

จากการวิเคราะห์ที่พบว่าในชุมชนมีพื้นที่ว่าง หรือที่รกร้างซึ่งไม่ได้รับการดูแลสามารถพัฒนาพื้นที่เหล่านั้นเป็นพื้นที่สีเขียวจึงมีแนวทางดังนี้

- 1) ควรพิจารณาด้านความเป็นเจ้าของพื้นที่ว่าง หากพื้นที่รกร้างชั่วคราว และมีเจ้าของ ควรขอรับบริจาคพื้นที่ ขอเช่าพื้นที่ หรือขออนุญาตใช้พื้นที่ว่างเพื่อการนันทนาการตามกิจกรรมที่ชุมชนต้องการ โดยอาจให้ผลตอบแทนเจ้าของที่ดินด้วยการจ่ายเงินชดเชยค่าเสียโอกาสทางธุรกิจ ลดภาษีที่ดิน ประกาศเกียรติคุณ ยกย่องเชิดชูเกียรติ และหากเป็นพื้นที่รกร้างสาธารณะดังเช่น พื้นที่ริมคลอง ในชุมชนบ้านครัวเหนือ ชุมชนสามารถพัฒนาพื้นที่เหล่านั้นเป็นพื้นที่สีเขียวได้
- 2) ควรพิจารณาขนาดพื้นที่ว่างและกิจกรรมที่จะจัดให้มีในพื้นที่เป็นกิจกรรมที่ชุมชนต้องการ

จากการศึกษาพบว่าพื้นที่รกร้างบางส่วนเป็นพื้นที่ริมทางเดิน ริมคลองซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่ว่างบริเวณบ้าน จึงควรสนับสนุนให้มีการปลูกต้นไม้บริเวณบ้าน และควรปลูกต้นไม้ริมถนน ทางเดิน ริมคลอง เพื่อให้เกิดความสวยงามร่มรื่นในชุมชน

6.2.1.5 พื้นที่สีเขียวนอกชุมชน

ในการวางแผนเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนหากมีพื้นที่ไม่เพียงพอสำหรับรองรับกิจกรรมที่ชุมชนต้องการควรจะมีการสำรวจพื้นที่สีเขียวนอกชุมชนซึ่งประชาชนในชุมชนสามารถเดินทางไปใช้ได้สะดวกโดยพิจารณาข้อเสนอแนะในประเด็นดังนี้

- 1) ควรมีการพัฒนาเส้นทางเดินให้มีการเชื่อมโยงระหว่างการเดินทางจากชุมชนไปใช้พื้นที่สีเขียว โดยชุมชนเป็นผู้เสนอความต้องการให้รัฐและรัฐพิจารณาการปลูกต้นไม้ริมทางเดิน ติดไฟส่องสว่างริมทางเดินหรืออาจจะขยายขนาดเส้นทางเป็นทางจักรยาน ดังเช่นในชุมชนบ้านครัวเหนือซึ่งยังขาดพื้นที่สีเขียวสำหรับกิจกรรมเยาวชน และยังมีประชากรในวัยน้อยอยู่มาก การใช้พื้นที่

ของคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เดินทางไปใช้ที่สนามกีฬาแห่งชาติ จึงควรพัฒนาเส้นทางเพื่อประชาชนในชุมชนเดินทางไปใช้งานได้สะดวก

2) ควรพัฒนาพื้นที่สีเขียวนั้นให้สามารถรองรับกิจกรรมได้หลากหลายตามความต้องการของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง ดังเช่นในชุมชนวัดสุวรรณารามซึ่งมีพื้นที่สีเขียวของการรถไฟซึ่งอยู่ใกล้กับชุมชนและมีกิจกรรมในพื้นที่สีเขียว น้อยเกินไปและไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน ดังนั้นจึงควรมีการจัดกิจกรรมเพิ่มขึ้นโดยการจัดวิทยากรในการทำกิจกรรม หรือเปลี่ยนพื้นที่สีเขียวบางส่วนเป็นลาน หรือสนาม ให้สอดคล้องกับความต้องการ

6.2.2 บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่า ผู้มีบทบาทหน้าที่การดำเนินการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ได้แก่ ภาครัฐ ชุมชน และนักผังเมือง ซึ่งแต่ละกลุ่มจะต้องทำหน้าที่ประสานความร่วมมือระหว่างกัน เพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาพื้นที่สีเขียว โดยมีแนวทางของแต่ละกลุ่มดังนี้

6.2.2.1 ภาครัฐ

เนื่องจากผลการศึกษาที่พบว่าภาครัฐมีนโยบายเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยการเพิ่มพื้นที่สีเขียวแต่ประสบปัญหาความร่วมมือจากประชาชนซึ่งทำให้การดำเนินการไม่ประสบผลเท่าที่ควร ดังนั้นภาครัฐจึงควรเป็นผู้สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่สีเขียวในชุมชนโดยภาครัฐจะต้องมีแนวทางดังนี้

1) ประสานประโยชน์กับเจ้าของที่ดินทั้งเจ้าของที่ดินภาครัฐ และเอกชน เพื่อให้ได้มาซึ่งพื้นที่สีเขียวในชุมชน หากเป็นพื้นที่สีเขียวนอกชุมชนภาครัฐควรพิจารณาความต้องการทำกิจกรรมของชุมชนโดยรอบพื้นที่สีเขียวที่มีอยู่และจัดกิจกรรมในพื้นที่สีเขียวนั้นให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

2) สนับสนุนงบประมาณเบื้องต้นเป็นค่าซื้อที่ดิน ค่าเช่า หากที่ดินเหล่านั้นเป็นของเอกชน รวมถึงงบประมาณในด้านอุปกรณ์ต่างๆในพื้นที่สีเขียว เช่น อุปกรณ์ออกกำลังกาย แก้วน้ำ ต้นไม้ เพียงบางส่วนและสนับสนุนงบประมาณในการบริหารโดยเป็นค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนการดูแลพื้นที่สีเขียว เช่น ค่าปุ๋ย ค่าอุปกรณ์ในการดูแล

3) อบรมความรู้แก่ประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับความสำคัญของพื้นที่สีเขียวและการเพิ่มพื้นที่สีเขียว รวมถึงส่งเสริมการจัดกิจกรรมภายในพื้นที่สีเขียวของชุมชนเช่น วิทยากรนำออกกำลังกาย วิทยากรสอนหนังสือและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กๆในชุมชน เพื่อให้เกิดการใช้พื้นที่สีเขียวและสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน

4) จัดวิทยากรอบรมเพื่อฝึกอาชีพในชุมชน เพื่อให้เกิดการสร้างงานในชุมชน และเพิ่มรายได้ให้ประชาชนในชุมชน

5) ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในรูปของโครงการประกวด เช่น ประกวดหน้าบ้านหน้ามอง ประกวดสวนหย่อมหน้าบ้าน ประกวดการจัดพื้นที่สีเขียวในสถานศึกษา ประกวดสวนในอาคาร ประกวดสวนชุมชนร่มรื่น เป็นต้น

6) เปิดให้พื้นที่ส่วนหนึ่งของพื้นที่สถาบันราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อการบริการประชาชน เช่น ลานออกกำลังกาย ที่นั่งพักผ่อน และมีการเปิด-ปิดเป็นเวลา เพื่อความปลอดภัยของทรัพย์สินทางราชการ

6.2.2.2 ชุมชน

ในระดับผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนเป็นผู้มีบทบาทสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนและมีส่วนร่วมในการวางแผนเพิ่มพื้นที่สีเขียว ผู้นำชุมชนจึงควรมีแนวทางดังนี้

1) ประชาสัมพันธ์การเพิ่มพื้นที่สีเขียว และการดูแลพื้นที่สีเขียว ในการขอความร่วมมือจากคนในชุมชนผ่านทาง การสื่อสารด้วยวิทยุกระจายเสียงในชุมชน การติดประกาศในที่สาธารณะ

2) จัดให้มีการทำกิจกรรมในพื้นที่สีเขียว โดยกระตุ้นให้มีการใช้พื้นที่สีเขียวเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนไม่เฉพาะกิจกรรมทางศาสนา เช่น จัดงานสำคัญต่างๆ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ บริการตรวจสุขภาพ

3) จัดประกวดการแข่งขันครัวเรือนที่ดูแลต้นไม้ในชุมชนได้สวยงามและสม่ำเสมอที่สุด เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว

4) ขอรับบริจาคอุปกรณ์เช่น แก้วน้ำ ม้านั่ง หรือเครื่องเล่นเด็ก ที่สนับสนุนการจัดพื้นที่สีเขียว จากคนในชุมชน

ในระดับประชาชนทั่วไปในชุมชน ประชาชนเป็นผู้ตอบสนองความต้องการของตนเองโดยมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ประชาชนควรมีแนวทางดังนี้

5) ร่วมเสนอความคิดเห็นในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว เสนอความต้องการกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องการให้มีในพื้นที่สีเขียวเหล่านั้น

6) ให้ความร่วมมือโดยเป็นผู้บริจาคพื้นที่ทิ้งร้าง หรือให้เช่าเพื่อใช้เป็นพื้นที่สีเขียวในชุมชน และควรมีการบริจาคทรัพย์สิน อุปกรณ์บางส่วนในการจัดพื้นที่สีเขียวในชุมชน

7) ดูแลพื้นที่สีเขียวบางส่วน เช่น บริเวณบ้านตนเอง พื้นที่สีเขียวริมทางเดิน ริมคลอง

8) เข้าร่วมทำกิจกรรมในพื้นที่สีเขียวตามโอกาสที่เหมาะสม

6.2.2.3 นักผังเมือง

นักผังเมืองเป็นผู้มีบทบาทในการผลักดันโครงการพัฒนาเชิงพื้นที่และประสานความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชนเพื่อตอบสนองความต้องการ และยกระดับคุณภาพชีวิต โดยในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวมีข้อเสนอแนะสำหรับนักผังเมืองดังนี้

- 1) กำหนดนโยบายการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนโดยมีแนวทางเพื่อควบคุมความหนาแน่น และสนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่ว่างเป็นพื้นที่สีเขียว
- 2) จัดทำผังเฉพาะ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยพิจารณาลักษณะกิจกรรมที่ต้องการ และเพิ่มเติมกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่สีเขียว
- 3) กระจายข่าวสารการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและการวางผัง เพื่อให้ประชาชนร่วมเสนอความคิดเห็น โดยกระจายข่าวผ่านทางวิทยุกระจายเสียงของชุมชน การบอกเล่า และการติดป้ายประกาศในที่สาธารณะ
- 4) จัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผังเฉพาะที่จัดทำขึ้นในชุมชน

6.2.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาค้างครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ ที่มีผลต่อความต้องการและความน่าจะเป็นในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนพักอาศัยเขตเมือง ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่สามารถนำไปใช้ได้โดยต้องศึกษาเพิ่มเติมจากข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) ควรศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นความสัมพันธ์ในชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนที่มีรายได้น้อย เนื่องจากความสัมพันธ์ในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้โครงการการพัฒนาชุมชนหลายโครงการประสบความสำเร็จ ความสัมพันธ์เหล่านี้เกิดจากกิจกรรมที่ทำร่วมกันในชุมชน และความสัมพันธ์แบบเครือญาติ
- 2) ควรศึกษาประเด็นความเป็นไปได้ที่เอกชนแต่ละรายจะให้พื้นที่สีเขียว หรือกระบวนการประสานประโยชน์ที่ลงตัว ทำให้สามารถผลักดันโครงการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนได้เป็นผลสำเร็จ เนื่องจากการสำรวจพื้นที่สีเขียวในชุมชนพบว่าพื้นที่ว่างหลายพื้นที่ซึ่งเป็นทั้งพื้นที่ของเอกชน
- 3) ควรศึกษาเพิ่มเติมประเด็นการป้องกันการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่สีเขียวในชุมชน โดยมีแนวทางการศึกษาเพื่อให้มีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวโดยไม่ให้พื้นที่เป็นแหล่งอาชญากรรม เนื่องจากพื้นที่สีเขียวที่สำรวจพบในชุมชนบางส่วนเป็นแหล่งมั่วสุม และอาชญากรรม